

Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukool

II kooliastme õppeaine ajalugu

1. ÕPPEAINE KIRJELDUS

Ajalooõpetuse kaudu arendatakse ajaloolist mõtlemist, mis hõlmab ajaloolise tähenduse märkamist, allikate analüüsimist, muutuste ja järjepidevuste äratundmist ning ajaloolise konteksti mõistmist.

Õpilased alustavad ajaloo õppimist sissejuhatava kursusega (5. klass), kus nad omandavad ajaloolise orienteerumise oskused ja õpivad minevikusündmusi mõtestama ja analüüsima nende seoseid tänapäevaga. Õppemeetodid on suunatud õpilaste huvi äratamisele ning mineviku tähendusrikkaks muutmisele.

Ajalooõpetus põhikoolis on üles ehitatud kronoloogilis-temaatiliselt, alates muinasajast kuni lähiajaloo lõpetamiseni. Eesti ajalugu õpitakse koos maailma ajaloo, luues paralleele ja seoseid globaalsete sündmustega.

Ajalooõpetus hõlmab mitmeid dimensioone, nagu poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon, rõhutades inimesekeskset lähenemist. Oluline on luua seosed mineviku ja oleviku vahel ning aidata õpilastel mõista, kuidas ajalugu mõjutab tänapäeva.

Lisaks faktiteadmistele rõhutatakse oskuste arendamist, nagu ajas orienteerumine, ajaloomõistete kasutamine, kriitiline mõtlemine, empaatia ja konfliktide lahendamine. Õpilased õpivad kasutama ja hindama erinevaid allikaid, arendades samal ajal oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Ajalootunnid tutvustavad erinevaid ajalookäsitlusi ja õpetavad suhtuma kriitiliselt erinevatesse perspektiividesse, arvestades ajalookirjutamise ajastulisi ja isiklike mõjutusi. Ajalooõpetuse üldeesmärk on kujundada avatud ja kriitiline arusaam minevikust, tunnistades erinevaid tõlgendusi ja olemasolevat tõendusmaterjali.

Ajaloo õppimine ei ole pelgalt faktide meeldejätmise protsess, vaid sügav ja mitmekülgne teekond, mis valmistab õpilasi ette teadlikuks ja vastutustundlikuks eluks ühiskonnas.

2. II KOOLIASTME LÕPUKS OMANDATUD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Ajaloo jagunemine: õpilane mõistab, et ajalugu jaotatakse osadeks (muinasajast uusajani).
2. Põhjused ja tagajärjed: õpilane teab, et igal ajaloosündmusel on oma põhjus ja sellele järgnev tagajärg.
3. Kohalik ajalugu: Tunneb oma kodukandi ajalugu.
4. Eesti ajalugu: Teab, et Eesti pole alati iseseisev olnud ja tunneb tähtsamaid sündmusi ja inimesi, kes on aidanud Eestil iseseisvuda.
5. Inimeste elu eri aegadel: Saab aru, et inimesed elasid minevikus erinevalt ja kõik ei näinud maailma samamoodi.
6. Ajalooallikad: Teab kuidas leida infot vanade piltide, kirjade ja esemete kaudu ning oskab neile viidata.

3.1. II KOOLIASTME AJALOO ÕPITULEMUSED

II kooliastmes alustatakse ajalooõpinguid algõpetusest, mille raames õpitakse tundma ajaarvamist ja allikaid, tehakse tutvust ajaloo sündmuste, isikute ja eluoluga minevikus. Käsitletakse valitud näiteid muinas- ja vanaajast, vanadest idamaadest, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajaloost.

1. Ajaarvamise mõistmine: Õpilased õpivad kasutama ja mõistma ajaarvamise mõisteid nagu e.Kr., p.Kr., sajand ja aastatuhat. Õpivad, et ajalugu jaguneb erinevateks ajaloolisteks perioodideks.
2. Ajalooallikad: Tutvutakse erinevat tüüpi ajalooallikatega – suulised, esemelised, kirjalikud ja audiovisuaalsed. Õpilased õpivad, kuidas hinnata nende allikate usaldusväärsust ja kasutada neid perekonnaloo uurimisel.
3. Kodukoha ja Eesti ajalugu: Õpitakse tundma olulisi sündmusi ja isikuid Eesti ajaloo ja omariikluse kujunemisloos ning esitletakse lugusid oma kodukoha minevikust. Teab nimetada olulisemaid isikuid Eesti ajaloos ning oskab välja tuua võtmeisikuid Eesti iseseisvumise perioodi kohta.
4. Ajatelg: Paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid.
5. Ajalooliste asulate mõistmine: Õpilased tutvuvad ajalooliste asulate ja nende tekkimise ning arengu põhjustega. Oskavad nimetada olulisemaid asulaid Muinas-Eesti pinnal.
6. Ajaloolise mõju mõistmine igapäevaelus: Oskab arutleda, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutab inimeste igapäevaelu, ning uurib teaduse ja tehnika arengu mõju läbi ajaloo.
7. Kultuuripärandi tähtsus: Õpilased õpivad tundma ajaloomälestisi ja selgitavad, miks need on olulised kultuuriloo jaoks. Teab tuua näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.

3.2. DIGIPÄDEVUSED

Õpilased digipädevused valdkondade kaupa on alljärgnevad:

- 1) info- ja andmekirjaoskus: õpilane teeb vahet võtmesõnal ja veebiaadressil; leiab otsinguga teksti, -pildi- ja videomaterjali; selgitab, kuidas leidis teabe; teab, et veebis olev info ei ole alati usaldusväärne;
- 2) suhtlus ja koostöö: oskab saata e-kirja koos manusega aineõpetajale; teab millist digisisu on sobilik saata õpetajale; kasutab igapäevaelus Studiumi kontot; oskab kasutada õpetaja poolt jagatud keskkondi (Microsoft, Kahoot, Socrative jm); oskab leida enda ja looduskeskkonna kohta informatsiooni otsingumootori abil;
- 3) digisisu loomine: oskab kasutada tekstitöötluses lihtsamaid funktsioone (stiil, suurus, reavahe, joendus); oskab luua digitaalset plakati, mõttekaarti, sõnapilve; juhendi abil on võimeline looma teost; on teadlik, et igal interneti allikal on autor;
- 4) digiturvalisus: teab oma kooli kasutajanime ja parooli; teab, et keskkondadesse sisse logides tuleb sealt ka välja logida; jälgib digiseadet kasutades oma füüsilist heaolu;
- 5) probleemilahendus: oskab nimetada ja tunneb ära lihtsamat tüüpi digiseadmed (arvuti, telefon, tahvel jm); kasutab juhendamisel põhilisi klahvikombinatsioone; annab hinnanguid enda loomingule, aga ka teiste loodud loomingule.

3.3. Enesejuhtimine

Enesejuhtimine on oluline oskus, mis aitab õpilastel saavutada paremaid tulemusi nii koolis kui ka igapäevaelus. See tähendab võimet juhtida enda õppimist ja käitumist vastutustundlikult ja sihipäraselt. Õpilased, kes on omandanud enesejuhtimise oskused, suudavad õpetaja juhendamisel valida endale sobivaima õpistiili, mis aitab neil efektiivsemalt materjali omandada ja teadmisi rakendada.

Õpilane

- 1) valib õpetaja juhendamisel sobiva õpistiili;
- 2) on võimeline koostöös õpetajaga enda ja kaasõpilaste esinemist, töösooritust hindama;

- 3) teab oma ainealaseid tugevusi, koostöös õpetajaga kasutab neid tulemusrikkalt õppimisel ja eneseväljenduses;
- 4) teab tunni reegleid; püüab neid järgida;
- 5) oskab avaldada oma arvamust, kuulata kaasõpilasi ja õpetajat;
- 6) räägib kaasa keskkonna hoidmise teemadel, mõistab enda käitumise olulisust ümbritseva hoidmisel;
- 7) teab, mis on tervislik eluviis.

3.4. Liikumine

Ajaloo ja liikumise ühendamine kooliõppes pakub suurepärase võimaluse toetada noorte inimeste füüsilist ja vaimset arengut ning edendada tervislikke eluviise. Läbi ajalooliste matkade, rollimängude ja teiste liikumist nõudvate tegevuste mõistavad õpilased paremini minevikusündmuste tähtsust ning saavad praktilise kogemuse, kuidas ajalugu on seotud füüsilise ruumi ja liikumisega.

Liikumine on oluline noore inimese arengus, aidates parandada nii füüsilist tervist kui ka vaimset heaolu. Tundides kasutatavad liikumisega seotud meetodid, nagu ajaloolised tantsud või spordialade ajaloo uurimine, toetavad mitte ainult õpilaste ajaloolise teadlikkuse suurenemist, vaid ka nende võimet kaasa rääkida tervislike eluviiside teemadel.

Õpetaja poolt valitud tunnimeetodid, mis hõlmavad liikumistegevusi, pakuvad õpilastele võimaluse olla tunnis aktiivsed ja kaasatud. Selline lähenemine aitab õpilastel paremini omaks võtta õpitavaid teemasid ja tunda rõõmu ühistest ettevõtmistest. Lisaks, õpilaste osalemine aktiivsetes tegevustes ja nende panuse hindamine koostöös õpetajaga aitab kaasa enesehinnangu tõusule ja vastutustunde kujunemisele.

Õpilane

- 1) mõistab liikumise olulisust noore inimese arengus ja üldiselt elus;
- 2) räägib kaasa tervislike eluviiside teemadel, oskab arutleda enda eluviisi teemadel;
- 3) aktsepteerib õpetaja valitud tunnimeetodeid, mis hõlmavad liikumistegevusi, täidab liikumisega seotud tunniülesandeid;
- 4) hindab koostöös õpetajaga enda osalemist tunni aktiivses tegevuses.

3.5. ÕPPESISU

5. KLASSIS 2 TUNDI NÄDALAS

Ajaarvamine ja ajalooallikad

Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Ajatelg.

Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu

Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas. Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.

6. KLASSIS 2 TUNDI NÄDALAS

Muinasaeg

Esiaeg ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia, inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, kütmine ja korilus.

Muinasaeg Eestis

Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalmed.

Muinasae

Muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Muinasaja arengujärkude üldiseloostus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine. Eesti muinasaja üldiseloostus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad – ning arheoloogilised leiud. Kodukohta inimasutus muinasajal.

Eluolu keskajal

Ristiusk, kirik, (katoliku kirik, paavst), klooster.

Elu keskajal linnas ja maal, raad, tsunft, raekoda, Hansa Liit, gild, linnaõigus, linnused.

Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil

Liivi sõda, Ivan IV (Balthasar Russow, Liivimaa kroonika) Põhjasõda, Karl XII, Peeter I.

Eluolu uusajal

Rehielamu ja mõis, toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid, pärisorjus.

Kool vanal ajal

Tartu Ülikool, talurahvaharidus ja Bengt Gottfried Forselius.

Rahvuslik ärkamisaeg

Rahvuslik ärkamisaeg, Jannsen, Koidula, Jakobson, Hurt, laulu- ja mänguseltsid, I üldlaulupidu.

Eesti iseseisvumine

Päästekomitee: Päts, Konik, Vilms, iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine.

Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel

Vabadussõda (1918-1920), Johan Laidoner, Võnnu lahing - võidupüha, Poska, Tartu rahu.

Vanad Idamaad

Vanaaja sisu ja üldiseloostus: ajalised piirid, looduslikud olud. Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Vaaraod Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.

Vana-Kreeka

Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreet ja Mükene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonna-korraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelas-eeepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.

Vana-Rooma

Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament.

Eesti aeg kahe maailmasõja vahel: Maaseadus, Eesti kroon, üldine eluolu ja kultuur.

Eesti ja Teine maailmasõda

Stalin, Hitler.

MRP, Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon, holokaust, suur põgenemine.

Nõukogude aeg

Metsavendlus, kolhoos, eluolu ENSV-s.

Iseseisvuse taastamine

Laulev revolutsioon, Balti kett, Lennart Meri, fosforiidisõda.